

Masoveria de Can Pèlecs

Matadepera

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Al nord del terme municipal, entre can Bofí i can Garrigosa.
Emplaçament	Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
Alçada:	706

Coordenades:

Latitud:	41.64398
Longitud:	1.99969
UTM Est (X):	416696
UTM Nord (Y):	4610732

Classificació

Número de fitxa	08120 - 319
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Any	1925-30
Autoria de l'element:	Ignasi Escudé
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Protecció Integral (Número 16 del Catàleg de Béns del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal). Tipologia B de la normativa específica pels elements arqueològics (Fitxa número 62 del Catàleg de Béns a protegir del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal).
Data aprovació:	dt., 22/09/2009 - 12:00
Número inventari	Sí (IPA)
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil

Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Diversos propietaris
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dj., 01/04/2021 - 11:21

Descripció

Can Pèlecs és una finca situada entre can Bofí i can Garrigosa, dins del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac, entre els 700 i els 800 metres sobre el nivell del mar. A l'est, s'alça la carena del Pagès, d'on baixen diverses cingleres, com la Roca Petanta, i canals, com la canal del Pi Tort, de la Pedrera o la de l'Abella. Al nord de la finca, hi ha el turó de les Rovires (828 m) i el puig Conill (903 m). Al sud de la finca trobem els plans de Can Garrigosa; i a l'oest, la riera de les Arenes i els vessants llevantins del Castellsapera (940 m) i la Roca del Corb (877 m).

Les estructures físiques de l'explotació es divideixen entre la pairalia, actualment destinada a segona residència, i la masoveria, habitada tot l'any. Cada una d'aquestes estructures estan dissenyades des d'un principi per les funcions que havien d'exercir. Precisament aquesta diferència estructural i funcional fan que les tractem per separat. En aquest apartat parlarem de la masoveria.

La masoveria és un conjunt d'edificacions i espais estructurats exclusivament per a la seva funció productiva. Trobem l'espai residencial, els edificis fabrils o obradors, els edificis destinats al bestiar i els espais de producció immediats.

L'espai residencial, és a dir, la casa dels masovers, en realitat té més de productiu que de residencial, si exclouem les estances privades, ja que es destina més espai a les tasques del camp que a les persones. Es tracta d'una construcció de planta rectangular que consta de planta baixa i pis. La coberta és de teules àrabs a dues aigües, amb el carener paral·lel a la façana principal, orientada a migdia. A sota té una cisterna d'emmagatzematge de l'aigua, ja que no disposa d'aigua de xarxa i tot l'abastiment es produeix aprofitant l'aigua de pluja i d'escorrentia.

La composició de la façana és simètrica, a partir de tres eixos de verticalitat definits per les obertures. A la planta baixa, trobem el portal rodó dovellat, a l'eix central, i sengles finestres als eixos laterals, de llinda plana. A la planta pis, hi trobem tres finestres de punt rodó. El parament és llis arrebossat i amb les obertures emmarcades amb una franja blanca, que contrasta amb el to rogenc de la resta. A la façana de ponent es conserva el que podria ser una finestra gòtica de l'antic mas. És d'arc conopial amb motllura de corda i destaca l'ornamentació amb dos caps antropomorfs.

Un cos de dimensions similars s'annexa per la façana de llevant. D'igual alçada i proporció, destaca perquè a la planta baixa, la meitat frontal, és un porxo cobert on hi ha un punt d'aigua i fa les funcions de recepció de part dels productes de l'hort. L'altra meitat forma part del procés productiu i d'elaboració dels productes agroalimentaris de la finca, com veurem a continuació. A la planta pis d'aquest cos, s'obre l'assegador, una galeria amb finestres d'arc de mig punt, distribuïdes simètricament a la façana. Dues en forma de balcó amb barana de ferro, que tenen cadascuna sengles obertures més petites. Aquest cos és la intersecció entre l'espai residencial i el gran espai fabril o obradors, amb comunicació interna i externa. També pot actuar de zona d'emmagatzematge dels productes acabats.

El gran espai d'obradors és allargat i consta de planta baixa i pis. Està dissenyat i pensat amb la lògica de les necessitats de la finca. La seva façana queda més enrere de la façana de la masoveria i, pel lateral de

llevant, s'adossa a la terrassa de la pairalia.

En aquest obrador es manufacturaven, bàsicament, productes càrnics i cerealístics. La primera habitació era l'escorxador, on es produïa la matança del porc. El paviment és enllosat i amb desnivell en direcció al desaigua. Tot està pensat per una màxima eficiència higiènica. Tenint en compte que és un disseny dels anys 20 del segle passat. A la sala del costat, hi trobem un molí mecànic on es feia la farina tant per fer pa de consum com pinso pel bestiar de la finca. Aquests cereals s'abastien per un conducte que comunicava el pis superior amb la sala del molí. A partir d'aquest punt, l'edifici s'estructura en un llarg passadís de punta a punta, que comunica totes les dependències. Al costat de la façana de migdia hi trobem les diferents sales, com les ponedores per l'aviram i d'altres específicament dissenyades per la seva màxima eficiència per tal de manufacturar les diferents parts de l'animal. A la darrera sala d'aquest espai hi trobem la caldera i el forn de pa, de llenya. En el passadís hi trobem un punt d'aigua o font, feta de maons vistos amb un plafó ceràmic de sant Antoni. La planta superior feia les funcions d'assegador i paller.

L'altra edifici fabril important és la porquera. S'alça davant de la masoveria i és un edifici de planta rectangular que consta de dues plantes. La coberta és a dues aigües, amb el carener paral·lel a les façanes allargades. Té una entrada per la façana lateral de llevant i una altra per la façana septentrional. La planta principal, a nivell de la masoveria, és on hi ha les porqueres i la planta inferior és el femer. Cada porquera comunica amb el femer per tal que el dipòsit dels excrements dels porcs es faci automàticament. Aquest femer se sustenta per columnes de secció circular i col·locades de forma estratègica per aguantar la força necessària amb el mínim de columnes possibles. Per tal de facilitar la neteja, evitar el màxim nombre de racons possibles i facilitar l'entrada de maquinària. La distribució interior de l'espai de les porqueres és simètric, a partir d'un passadís central que comunica directament amb cada porquera que es troben a banda a banda del passadís. Les menjadores es poden omplir des del passadís sense necessitat d'entrar a la porquera. Tots els terres estan enllosats i les parets recobertes amb un morter allisat i molt resistent de tonalitats rogenques, molt fàcil de netejar.

El que anomenem espais de producció immediat són en realitat els horts i un petit prat de pastura per les cabres i les ovelles. Quan Ignasi Escuder va dissenyar tot el conjunt va haver d'adaptar-se al desnivell del terreny i, per superar-lo, establí diferents terrasses. La masoveria es troba en una terrassa inferior en relació a la pairalia i a la mateixa terrassa de l'hort; però el petit prat es troba en una terrassa inferior. De fet, la terrassa de l'hort, al ser artificial, s'alça en la seva meitat damunt d'una cisterna i l'altra meitat en un espai buit suportat per columnes i volta catalana.

Actualment, les masoveres de Can Pèlcs mantenen una explotació agropecuària de la finca de caràcter ecològic, autosuficient i diversificada. Es manté l'hort, la cria d'aviram i d'ovicaprins, així com la recol·lecció i conreu de plantes i herbes amb finalitats remeieres i alimentàries.

Observacions:

L'abastiment d'aigua es fa aprofitant l'aigua de la pluja i d'escorrentia a partir d'un complex sistema ideat pel mateix Ignasi Escudé i que actualment continua en funcionament.

A mitjans dels anys 50 del segle passat, la finca podia mantenir entre colles de boscaters, carboners, servei, masovers, residents, jardineros i menestrals fins a 60 persones.

Història

El primer nom documentat d'aquesta casa és el de mas Busqueta o Sabusqueta (Ballbé; 1985). No és fins el segle XVI que es comença a conèixer amb el nom actual: Can Pèlcs. Fou fruit del casament de la pubilla

del mas Busqueta amb Gabriel Pèlacs de Castellar del vallès.

Les primeres referències d'aquest mas, daten del segle XII en *l'Speculo* de Sant Llorenç de Munt: “Carta en la qual Llorenç i els altres monjos de Sant Llorenç, atorgant deure a Guillem, prevere, de Sant Pere de Rubí, cent morabatins, li empenyoren l'honor que tenen en el comtat de Barcelona, en la parròquia e Sant Joan de Matadepera, en la vall dita Mitjana. Termena a sol ixent amb el torrent prop del mas Busqueta, i puja per la serra que hi ha entre la de Gastremir i la Calvella i arriba fins el (...) que hi ha sobre les esderreumades i va per la summitat de la serra fins Belldeim, on divideix amb Mur [...]. Fet a 5 d eles kalendes d'agost de l'any 32 del regnat de Lluís el jove. Són vuit monjos. Any 1169. Sant Joan de Matadepera, número 5” (FERRANDO, Antoni: 1987). Però el topònim ja el trobem documentat el segle XI (AJUNTAMENT de Matadepera: 2009).

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1985). *Masos i pairalies de Matadepera*. Matadepera: Caixa d'Estalvis de Terrassa i Ajuntament de Matadepera.

FERRANDO i ROIG, Antoni (1987). *El Monestir de Sant Llorenç del Munt i les seves possessions*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

OTERO, Iago; DOMÈNECH, Laia; i ESCALONA, Alba (2007). La dimensió ambiental del sector primari al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. El cas de l'explotació d'agricultura ecològica de Can Pèlacs (Matadepera); dins VI Trobada d'estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac: Diputació de Barcelona, pp. 51-57.

Enllaços d'interès:

[Boladeras i Alegre, Mercè. «Ignasi Escudé Gibert. El precursor de l'arquitectur...](#)

